

Verloren in wanorde

Memoires van diplomaat en ontwikkelingsdeskundige
Karel van Kesteren/ KIT/ 216 pagina's / € 19,50

We kunnen veel beter

Diplomaat Karel van Kesteren beschreef 'de negatieve gevolgen van de hulpchaos' aan de hand van zijn eigen dertig jaar lange ervaring. Verloren in wanorde is een waardevol kijkje in de keuken van de hulp, vindt zijn voormalige Buitenlandse Zaken-collega Rob Visser: het boek openbaart het gebrekkige functioneren van de hulpgevers.

Ontwikkelingssamenwerking moet. Het is een teken van beschaving, aldus Karel van Kesteren (1948). Sinds de jaren tachtig bekleedde hij diverse functies binnen en buiten het departement. Hij schopte het tot ambassadeur in onder andere Tanzania en Nicaragua, en is nu geplaatst in Sofia. Hulp moet wel maximaal rendement opleveren, vindt Van Kesteren. Dat doet het niet. De gangbare praktijk is gebrekkig. Die praktijk is zelfs 'verloren in wanorde'. Er is sprake van een ondermaatse organisatie, van chaotisch en versplinterd optreden van de donorgemeenschap, van 'leegzuigen' van lokale organisaties en...nog veel meer. Maar het is niet alleen kommer en kwel. De auteur geeft mooie voorbeelden van hoe armoedebeleid wél succesvol kan zijn. Zoals de - relatief kleine - steun aan de Algemene Rekenkamer

Discussie

“Tussen de regels door klinkt er wel degelijk ongeduld, zoemt de behoefte aan daadkracht”

in Nicaragua. De Rekenkamer zag zelfs kans malversaties van de president aan het licht te brengen. Het zijn 'high politics'-interventies die schoolvoorbeelden zijn van 'verbreding van de hulp', een hoofdthema van het spraakmakende rapport van de WRR.

De titel *Verloren in wanorde* zou ook kunnen slaan op de auteur zelf. Alhoewel, daar hoort zware kost bij en het is veeleer een onderhoudend, lichtvoetig relaas. Van Kesteren is soms een onderhoudend chroniqueur, soms een scherp analyserende journalist, dan weer een creatief beleidsschrijver, een verontrust observator, soms ook een onderwijzer en hij lijkt ogenschijnlijk moeiteloos van het ene in het andere perspectief te schuiven.

Milde ironie

Verloren in wanorde voorziet in twee leemtes. Het behandelt uitvoerig het functioneren van donoren. Dat onderwerp komt anders in het debat niet genoeg aan bod, te weinig en te gekleurd door de wetenschap, te oppervlakkig door de zogenoemde *practitioners*, de uitvoerders van de hulp, en te opportunistisch door evaluatoren (die doorgaans hun opdrachtgevers liever niet bijten). Verder heeft een ingewijde, 'practitioner', bij die noodzakelijke reflectie op de donorpraktijk een essentiële meerwaarde. Het is voor wetenschappers namelijk heel lastig om zicht te krijgen op de werkelijke gang van zaken achter de formele en correcte façade. Heel boeiend vind ik de kijkjes in de keuken die Van Kesteren biedt. Dan is de schrijver mijns inziens op zijn best, met fijngetekende, mild-ironische schetsen krijgen we een onalledaags inzicht in de alledaagse 'high politics' in ontwikkelingslanden.

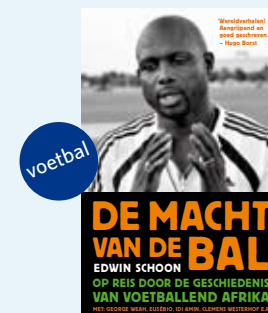
De milde ironie wordt afgewisseld met gedoseerde verontwaardiging. Die vinden we bijvoorbeeld in het betoog over inefficiëntie en hoe donoren elkaar in de weg lopen in Tanzania. Voorbeeld: een jeugdclub uit een donorland ontvangt 100.000 euro van de hulpbegroting om aan aids-bestrijding te besteden. Ze financieren daarvan een extra activiteit van de internationale hulporganisatie IPPF. Maar IPPF ontvangt ook direct geld van datzelfde donorland, terwijl dat land ook het VN-bevolkingsfonds UNFPA steunt dat weer dezelfde soort hulporganisaties ondersteunt. Let wel, merkt de auteur op, 'bij

al die geldverstrekkingen horen rapportages, inspecties, evaluaties en veldbezoeken van prominenten'. Maar dat wisten we toch al lang? Ja, maar niet op basis van zo'n degelijk en overtuigend relaas.

Donorpraktijk

Zou de pers zich uitsluitend richten op slechts die ene uitspraak dat 30 procent van het hulpgeld in Tanzania verloren ging? Dat zou jammer zijn, want andere passages in het laatste hoofdstuk zijn veel interessanter. Van Kesteren komt met stevige conclusies zoals: er is een veel te groot aantal donoren, en die moeten hun eindeloze reeks voorwaarden en voorschriften eens thuis laten. Verder vindt hij de gangbare argumentatie voor bilaterale hulp niet juist en moet de financiering voor hulporganisaties wat minder. 'Ik ben een gelukkig mens', zo stelt Van Kesteren, 'als ik met dit boek een bijdrage kan leveren aan de discussie die de WRR heeft losgemaakt'. Dit boek voegt in mijn ogen een essentieel onderwerp toe aan die discussie. De WRR maakt veel werk van een uitgebreid 'menu' ter professionalisering van de donorpraktijk. Dat lijkt verdacht veel op eerdere, vergelijkbare menu's. En waarom werden die menu's dan niet uitgevoerd? Dat had zeker ook te maken met het functioneren van donoren. En dat wordt door de WRR nou net niet ter discussie gesteld. De oplettende lezer van *Verloren in wanorde* kan haast niet anders dan concluderen dat gegeven het huidige peil van de internationale donorpraktijk de roep om professionalisering neerkomt op een betoog om te gaan bouwen op te zwakke fundamenten. Dat staat er niet zo expliciet. Dat zou ook niet gepast hebben, want ik vermoed - maar nu ga ik speculeren - dat de auteur moeite heeft moeten doen om binnen de marges van de functionele loyaliteit te blijven. Daar is hij in geslaagd, de kritiek blijft telkens constructief. Maar tussen de regels door klinkt wel degelijk ongeduld, zoemt de behoefte aan daadkracht en staan er vette uitroeptekens bij het betoog om de discussie voort te zetten.

Rob Visser is gasthoogleraar 'beleid voor ontwikkelingssamenwerking', aan de Universiteit Utrecht en verbonden aan het CIDIN in Nijmegen. Tot voor kort werkte hij bij Buitenlandse Zaken waar bij bekend stond als 'Chefke kennis'.

De macht van de bal
Op reis door de geschiedenis van voetballend Afrika.
Edwin Schoon/252 pagina's/ L.J. Veen/ € 22,50

De dictator en de voetbal

Wat hebben de Afrikaanse dictators Hastings Kamuzu Banda, Idi Amin en Sani Abacha naast hun wrede regime met elkaar gemeen? Zij gebruikten allemaal voetbal als machtsmiddel, waarbij zij de uitdrukking 'als je wilt heb je vrienden' zeer letterlijk namen.

Onderzoeksjournalist Edwin Schoon reconstrueerde voor zijn bundel *De macht van de bal* in acht landen de worsteling van voetballers en coaches in tijden van politieke onderdrukking. Schoon trok intensief met deze sporthelden op. Hij was zelfs drie weken de chauffeur van bondscoach Kinnah Phiri van Malawi, die ooit vluchtte voor het regime van Banda. Schoon belandde met hem in de dug-out tijdens een interlandwedstrijd tussen Malawi en Ethiopië. "Ik kon mijn lachen bijna niet inhouden. Zat ik daar op een ereplaats op de bank. Toen het volkslied werd gezongen, kreeg ik kippenvel. Dan ben ik toch weer dat kleine jongetje dat van voetbal houdt." De coach vertelde hem intussen over de geschiedenis van Malawi. "Zijn verhalen deden mij echt aan het boek 1984 van George Orwell denken. Eigenlijk is er maar weinig bekend over het regime van Banda. In mijn boek wil ik de bijzondere verhalen vertellen die ik tegenkwam tijdens mijn reizen, omdat over dertig jaar anders niemand ze meer weet." Zo vertelde de voormalige spits John Ntensibe van Uganda, die onder Idi Amin werd opgepakt in het voetbalstadion, voor het eerst zijn aangrijpende verhaal. Schoon reisde met hem naar de plek langs de rivier waar de voetballer gedwongen werd tegenstanders van de dictator van de afgrond te gooien. Maar Schoon trapte ook een balletje met George Weah op de campus van de Universiteit van Florida waar de voetballer van de eeuw zich voorbereidde op een politieke carrière in zijn geboorteland Liberia. Schoon kan zijn geluk niet op als Weah hem complimenteert met zijn voetbaltechniek. Want de passie voor Afrika en voetbal zit diep bij hem. Als het even meezit, is hij straks bij de openingswedstrijd in Zuid-Afrika. "Als dan in aanwezigheid van Nelson Mandela het Zuidafrikaanse volkslied wordt gezongen, zal ik zeker een traantje wegpinken."

★ WIN ★ WIN ★ WIN ★ WIN ★ WIN ★

Wat weet jij van voetbal in Afrika? Doe de quiz op www.ionline.nl en maak kans op een gratis exemplaar van *De macht van de bal*.